

РЕЦЕНЗИЯ

от

доц. д.н. Марияна Николаева Булева-Петрова,
Катедра „Музика” на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий”

относно конкурс за

ПРОФЕСОР ПО ПИАНО И ЧЕМБАЛО

към КЛАВИРНА КАТЕДРА – ИФ на

НМА „ПРОФ. ПАНЧО ВЛАДИГЕРОВ”

(професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство),

обявен в *Държавен вестник* от 13.09.2016 г.

с кандидат: доц. д-р Маргарита Кръстева

Конкурсът за професор по пиано и чембало е обявен за нуждите на Клавирната катедра на НМА „Проф. Панчо Владигеров”. Единствен кандидат в него е **доц. д-р Маргарита Венелинова Кръстева**.

На основата на представените материали¹, отразяващи концертната, педагогическата, научната и организационна дейност в периода след 2007 година (когато е придобито научното звание *доцент*), приносите на доц. д-р Маргарита Кръстева могат да се обобщят в три генерални направления:

- реализатор или вдъхновител на **първи изпълнения в България на чембало** (бароков репертоар, както и съвременни творби, създадени специално за този инструмент – солови и камерни);

¹ Вж. СПРАВКА ЗА ПРИНОСНИЯ ХАРАКТЕР В ТВОРЧЕСКАТА ДЕЙНОСТ и СПИСЪК-ПРИЛОЖЕНИЕ на по-значими изяви в творческата дейност

- **създател на единствения по рода си клас по чембало в България – НМА „Проф. Панчо Владигеров“;**
- организатор и/или участник в авторитетни и мащабни културни форуми, концертни събития, журита на международни и национални конкурси, **майсторски класове по пиано;** културно-обществена активност².

Маргарита Кръстева е инициатор и водеща фигура на една нова струя в културния ни живот, свързана с *привличане на вниманието към бароковата музика за чембало*, което придава на нейната цялостна дейност значимост и ценност. Заявявам това с убеденост, защото когато става въпрос за активизиране на една културна практика, пред нас е *несъмнен ярък принос с видими резултати и очертани перспективи*. При това изявите на Маргарита Кръстева показват, че подобно дело може да бъде плод само на музикант, който съчетава в органично единство творчески, педагогически и организационен талант, както и енергията на обединяваща и вдъхновяваща личност.

В полето на **изпълнителството** от богатите списъци на творческата дейност ще открия:

- интегрално изпълнение на 6-те сонати на Й.С. Бах за цигулка и чембало съвместно с проф. Стойка Миланова – първо изпълнение в България в оригиналната версия (21.04.2007 и 5.05.2007 в Камерна зала „България“);
- изпълнения на органови творби на Бах, транскрибирани за пиано (2014 и 2015);

² Член на Организационния Комитет на Национален конкурс за певци и инструменталисти „Св.Обретенов“- Провадия; член на Управителния Съвет на Българското Шопеново дружество; член на Скрябиновото общество в България.

- представяне на творби от Скарлати, Й.С. Бах, К.Ф.Ем. Бах, Телеман в автентичния им **камерен** вариант на новото чембало, придобито от НМА (2011) г.;
- първи интегрални изпълнения на III част на „Klavierübung“ от Й.С. Бах и двойните концерти на Антонио Солер.

Тези изяви сами по себе си са събития, защото имат характер на маркери във все по-активния порив на българските музикални изпълнители за приобщаване към **„актуалните тенденции за автентичност при изпълнението на барокова музика на чембало и пиано“** „...в условията на днешната акустична реалност - технологична и архитектурна“ (вж. справка). В по-конкретен план Маргарита Кръстева реализира следните професионални приноси:

- в нейната интерпретация чембалото придобива солистична функция, излизайки извън рамките на *basso continuo* при изпълнение на камерни творби;
- инструментът се разкрива пред публиката и заема в концертния ни живот място като солов, камерен и съпровождащ;
- влагат се интензивни усилия в осъществяване на органични творби на пиано, в осмислянето на интерпретационните задачи при пренос на „духовата натура на органа“ към „перкусионната натура на пианото“.

Същевременно за мен е особено важно, че тези изяви разкриват емблематични за музикантския профил и личността на Маргарита Кръстева характеристики:

- творческата ѝ интенция към осъществяване на интегрални – устойчива линия в концертната ѝ практика;

- умението да си партнира с изпълнители на различни инструменти³;
- готовността да се изявява както с изтъкнати фигури на българската музикална култура, така и с млади изпълнители, които след това добиват трайни интереси към бароковата музика и с които Маргарита Кръстева установява разнородни, включително и научни контакти (такъв пример е партньорството ѝ с Петя Стефанова, флейта, на чиято докторска разработка, посветена на барока, впоследствие Маргарита Кръстева е рецензент);
- отзивчивостта и активността при включване в културни събития с широк обществен резонанс (годишнини, международни фестивали и конкурси⁴).

Маргарита Кръстева е концертирала в България, Русия, Чехия, Германия, Франция, Швейцария, свирила е под диригентството на Добрин Петков, Васил Казанджиев, Александър Владигеров, Влади Анастасов, Росица Баталова и др.

³ Нейни камерни партньори са: Константин Седлак, цигулка, Чехия; Инго Горицки, обой, Германия; Е.Немет, виолончело, Унгария ; Г. Ясенявский, цигулка, Русия-Германия; Ваня Ликуи, цигулка, Люксембург; Пламен Пенев, цигулка, Италия-България; Георги Желязов, обой; Симеон Щерев, флейта; Йосиф Радионов, цигулка; Лидия Ошавкова, флейта; Стойка Миланова, цигулка; Нева Кръстева, орган и др.

⁴ Участия на фестивали с клавирни рецитали и с камерни партньори: Тренчанске Теплице, Чехия; Вагнеровият фестивал в Байройт, Германия; Три концерта в рамките на „Български културни дни” в Германия; Първи международен фестивал „Срещи на европейските култури” в София и Люксембург; Концерт в рамките на „Стара европейска музика”; Концерти в рамките на „България в Европейски съюз” и др.

В полето на педагогическата работа бих определила Маргарита Кръстева като *новатор*. Тук нейните приноси заслужават уважение и признателност, тъй като в условията на новия век дават началото на една нова магистърска специалност в НМА, която не само формира необходимите инструментални умения, но и култивира високо професионално отношение към бароковата музика, към проблемите на стила, към сложите въпроси на отношението автентично-модерно, традиция-съвременност. Трудно е да се обхванат всички положителни ефекти и всички приносни аспекти от тази активност на Маргарита Кръстева. От материалите, представени в настоящата процедура, са видни успехите на нейните възпитаници от класовете ѝ по чембало и по пиано⁵:

- първи изпълнения у нас на барокови творби на оригиналния инструмент, за който са създадени – чембало, сред които изпълнението на емблематичните и изключително трудни за интерпретация Бахови „Голдберг-вариации” от *Мила Червениванова*;
- представяне на ключови творби от съкровищницата на европейската музика⁶;
- включване в интегрални (например участието на нейни студенти в интегралното изпълнение на **”Музикална жертва” на Й.С. Бах**);

⁵ Вж. т. III.2 от СПРАВКА ЗА ПРИНОСНИЯ ХАРАКТЕР... и III. ПЕДАГОГИЧЕСКА, НАУЧНА И ОРГАНИЗАЦИОННА ДЕЙНОСТ В СПИСЪК-ПРИЛОЖЕНИЕ....

⁶ Тематични вечери, посветени на творчеството на Бетовен (последни опуси на клавирните сонати - ор.101, 106, 109, 110 и 111), на Й.С.Бах, „Барок и съвременност”(с произведения от френски и испански композитори),”Пианото в Америка”(творби от американски композитори).

- награди от международни и национални конкурси⁷;
- престижни изяви в чужбина.

Особено съществено е, че тя разбужда у своите студенти и творческия интерес към инструмента. Затова бих извадила пред скоби обстоятелството, че някои от тях създават съвременна музика за чембало, следвайки примера на своята преподавателка, която е и интерпретатор на съвременна българска музика.

От друга страна трябва да се изтъкне, че работата ѝ в класа по пиано също има своите специфики, които дават индивидуален облик на нейната школа. Впечатлява активната работа върху транскрипциите на Лист, върху класическия репертоар, върху Шопен и Скрябин, върху съвременна музика.

Радостен факт е, че Маргарита Кръстева все по-активно оползотворява и възможността да съхрани чрез слово в научни изследвания (монография, доклади, статии, теоретични студии) огромния опит и оригиналните си идеи, свързани с възможностите за интерпретация на творби за чембало на съвременното пиано.

Цялостното убедително, ярко открито и творчески индивидуално присъствие на Маргарита Кръстева в българския концертен живот и в музикалната педагогика е свидетелство, че тя целеустремено продължава школата на проф. Люба Обретенова, съдейства за популяризиране творчеството на Светослав Обретенов и дава активна

⁷ Награди на национални и международни конкурси на студентите по пиано: „Палманьола”- Испания, Киев, Украйна, „Хуеска”-Испания, ”Карл Филч”- Румъния, Ибиса-Испания, Карсоли-Италия, Тросинген-Германия, „Антон Рубинщайн”- Франция, ”Пинероло”-Италия, ЕМСУ- Ирландия, „Розоманди”- Италия, Антверпен-Белгия, „Св.Обретенов”- Провадия, Межд.конкурс за испанска музика - София; Межд. конкурс - Добрич.

подкрепа на утвърдения национален конкурс на негово име; достойно съхранява и предава духовните идеи на своите учители проф. Лев Оборин, проф. Яков Милщейн, проф. Леонид Ройзман проф. Зузана Ружичкова, проф. Елиан Ришпен.

Въз основа на всичко казано дотук давам своята най-висока професионална оценка за цялостната творческа и педагогическа дейност на доц. д-р Маргарита Кръстева и убедено предлагам на уважаемото научно жури тя да бъде избрана за академичната длъжност „професор“.

Декември, 2016

Доц. д.н. Марияна Булева